

**ПОЛТАВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ДЕРЖАВНИХ ПІДПРИЄМСТВ,
УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ**

**ЗАГАЛЬНА ПРОФЕСІЙНА
ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
посадових осіб місцевого самоврядування,
вперше призначених на посади в органах місцевого самоврядування
(протягом року після призначення)**

Шифр програми: ЗП/2020/01

Рік запровадження програми: 2020

Програму затверджено: Протокол засідання навчально-методичної ради
від 16 січня 2020 року № 1

Програму погоджено: наказ НАДС від 04 листопада 2020 року № 209-20

ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ

1. Загальна інформація	
Назва програми	загальна професійна програма підвищення кваліфікації посадових осіб місцевого самоврядування, вперше призначених на посади в органах місцевого самоврядування (протягом року після призначення)
Шифр програми	ЗП/2020/01
Тип програми за змістом	загальна
Форма навчання	очна
Цільова група	посадові особи місцевого самоврядування, вперше призначені на посади в органах місцевого самоврядування, протягом року після призначення.
Передумови навчання за програмою	-
Найменування замовника освітніх послуг у сфері професійного навчання за спеціальною програмою	Полтавська обласна рада
Найменування партнера (партнерів) програми	-
Обсяг програми	2 кредити ЄКТС
Тривалість програми та організація навчання	загальна тривалість програми: 6 днів протягом 1 місяця; дві сесії по три дні
Мова (и) викладання	українська
Напрямок (и) підвищення кваліфікації, який (які) охоплює програма	для посадових осіб місцевого самоврядування, вперше призначених на посади в органах місцевого самоврядування
Перелік професійних компетентностей, на підвищення рівня яких спрямована програма	професійні знання; сприйняття змін; командна робота та взаємодія
Укладач (і) програми	Дорошенко Лариса Володимирівна, начальник, навчально-методичного відділу Полтавського ЦППК, cpk@adm-pl.gov.ua
2. Загальна мета програми	
поглиблення та оновлення теоретичних знань, розвиток практичних умінь і навичок, необхідних публічним службовцям для ефективного вирішення завдань професійної діяльності	
3. Очікувані результати навчання	
За результатами навчання слухачі повинні демонструвати:	
знання	законодавства з питань місцевого самоврядування та запобігання корупції; особливостей економічного розвитку регіонів;

	нормативно-правових актів, що регламентують роботу з документами; механізмів управління соціально-психологічним кліматом у колективі
уміння	застосовувати нормативно-правові акти у практичній діяльності; готувати документи відповідно до єдиних стандартів, виконувати вимоги щодо їх упорядкування.
навички	використання ІТ-технологій у професійній діяльності; правильного й грамотного складання документації; організації ефективної взаємодії, роботи в команді.
4. Викладання та навчання (методи навчання, форми проведення навчальних занять)	
лекція, тренінг, практичне заняття, тематична зустріч, тематична дискусія	
5. Ресурсне забезпечення дистанційного навчання	
Назва веб-платформи, веб-сайту, електронної системи навчання, через які здійснюватиметься дистанційне навчання із зазначенням посилання (веб-адреси)	-
Назва дистанційного курсу (модуля)	не передбачено
6. Оцінювання і форми поточного, підсумкового контролю	
Критерії оцінювання та їх питома вага у підсумковій оцінці (%)	Відвідування занять – 20 %; Проходження дистанційного навчання – 0; Поточний контроль – 0; Підсумковий контроль – 80 %; документ про підвищення кваліфікації видається за умови набрання учасником професійного навчання не менше ніж 75 %, обрахованих з урахуванням питомої ваги кожного із критеріїв оцінювання.
Форма та періодичність поточного контролю	-
Форма підсумкового контролю	комп'ютерне тестування

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

Етап навчання (сесія)	Назва модулів, тем	Кількість годин				
		загальна кількість годин/кредитів ЄКТС за модулем	у тому числі:			
			аудиторні заняття	дистанційні заняття	навчальні візити	самостійна робота слухачів
1	2	3	4	5	6	7
Обов'язкові модулі програми (44/1,46ЄКТС)						

	Модуль 1. Основи публічного управління та адміністрування в Україні (0,33 ЄКТС) 10					
Сесія 1	Тема 1.1. Управління та адміністрування в умовах децентралізації влади	4	2			2
	Тема 1.2. Електронне урядування як частина реформи публічного управління	2	2			
	Тема 1.3. Відкритість та прозорість органів місцевого самоврядування в контексті законодавства про доступ до публічної інформації. Відкриті дані	2	2			2
	Тема 1.4. Публічне управління та євроінтеграційні процеси	2	2			
	Модуль 2. Модернізація публічної служби (0,13 ЄКТС) 4					
	Тема 2.1. Реформування публічної служби. Діджиталізація у публічному управлінні	2	2			
	Тема 2.2. Модернізація служби в органах місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади	2	2			
	Модуль 3. Запобігання корупції у сфері публічного управління (0,2 ЄКТС) 6					
	Тема 3.1. Корупційні ризики в діяльності публічних службовців. Заходи щодо подолання корупції та підвищення відповідальності в органах управління	4	2			2
	Тема 3.2. Фінансовий контроль як інструмент запобігання корупції в органах місцевого самоврядування	2	2			
	Модуль 4. Гуманітарно-соціальний розвиток українського суспільства (0,26 ЄКТС) 8					
	Тема 4.1. Основні положення Національної стратегії у сфері прав людини. Механізм захисту прав і свобод людини та громадянина	4	2			2
	Тема 4.2. Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю. Вивчення положень Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю	2	2			
	Тема 4.3. Впровадження гендерних підходів у діяльність органів влади	2	2			
	Модуль 5. Державна економічна та регіональна політика 10 (0,33 ЄКТС)					
	Тема 5.1 Стратегічне планування місцевого економічного розвитку. Методологія визначення пріоритетів стратегічного розвитку територій	2	2			
	Тема 5.2. Партисипативний бюджет як форма залучення громадськості до прийняття рішень на місцевому рівні. Бюджет участі	4	2			2
	Тема 5.3. Управління проектами місцевого економічного розвитку.	2	2			

	Міжмуніципальне співробітництво як засіб фінансування місцевого економічного розвитку					
	Тема 5.4. Використання туристичних ресурсів Полтавщини, сільського зеленого туризму для сталого економічного розвитку територій	2	2			
	Модуль 6. Ділове українське мовлення та документування управлінської діяльності (0,2 ЄКТС) 6					
	Тема 6.1. Розвиток державної мовної політики. Писемна форма спілкування	4	2			2
	Тема 6.2. Організація системи діловодства в органах влади. Інструкція з діловодства	2	2			
Сесія 2.	Вибіркові модулі програми					
	Модуль 7. Соціально-психологічні аспекти діяльності публічного службовця(0,13 ЄКТС)					
	Тема 7.1. Сприйняття змін	2	2			
	Тема 7.2. Управління конфліктами в умовах впровадження змін	2	2			
	Модуль 8. Організація діяльності публічного службовця(0,13 ЄКТС)					
	Тема 8.1. Планування роботи й робочого часу публічного службовця (тайм-менеджмент)	2	2			
	Тема 8.2. Прийом громадян. Робота зі зверненнями громадян	2	2			
	Модуль 9. Корпоративна культура органу публічної влади(0,13 ЄКТС)					
	Тема 9.1. Формування позитивного іміджу органів публічної влади.	2	2			
	Тема 9.2. Управлінська риторика. Майстерність публічного виступу	2	2			
	Модуль 10. Впровадження інструментів електронної демократії в діяльність органів місцевого самоврядування(0,13 ЄКТС)					
	Тема 10.1. Основні напрями е-взаємодії держави та суспільства	2	2			
	Тема 10.2. Участь громадськості у прийнятті управлінських рішень	2	2			
	Модуль 11. Актуальні питання регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища(0,13 ЄКТС)					
	Тема 11.1. Стратегічне екологічне оцінювання. Управління твердими побутовими відходами як складова муніципального менеджменту	2	2			
	Тема 11.2. Державний контроль за використанням та охороною земель	2	2			
	Модуль 12. Соціальний діалог. Потреба у перезавантаженні (0,13 ЄКТС)					

	Тема 12.1. Соціальний діалог – шлях до подолання соціально-трудо­вих конфліктів	2	2			
	Тема 12.2. Практика та порядок вирішення колективних трудових спорів відповідно до Закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» на Полтавщині	2	2			
Модуль 13. Реформа територіальної організації влади (0,13 ЄКТС)						
	Тема 13.1. Концепція реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні та її законодавче забезпечення	1	1			
	Тема 13.2. Етапи здійснення реформи територіальної організації влади	1	1			
	Тема 13.3. Реформа місцевого самоврядування на базовому рівні	1	1			
	Тема 13.4. Упорядкування діяльності органів місцевого самоврядування і органів державної влади на субрегіональному рівні	1	1			
Модуль 14. Цифрова грамотність (0,13 ЄКТС)						
	Тема 1. Напрями електронної взаємодії між державою та суспільством. Інформатизація та її вплив на соціально-економічний розвиток регіону	1	1			
	Тема 2. Стан інфраструктури інформатизації та пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку регіону	2	2			
	Тема 3. Інформаційна безпека	1	1			
	Підсумковий контроль	2	2			
	Разом	62/2	50			12

III. Зміст навчального матеріалу

Модуль 1. Основи публічного управління та адміністрування в Україні

Тема 1.1. Управління та адміністрування в умовах децентралізації. оновлення Конституції України як передумова реалізації наступного етапу реформи влади в Україні;

сутність державної політики у сфері публічного управління та її вплив на економічну та соціально-політичну ситуацію в суспільстві.

Тема 1.2. Електронне урядування як частина реформи державного управління.

доступ до інформації;

зворотний зв'язок із громадськістю;

адміністративні послуги;

доступ до публічної інформації;

зручність користування вебсайтами;
система електронного документообігу органів публічної влади;
організація діяльності центрів надання адміністративних послуг.

Тема 1.3. Відкритість та прозорість органів державної влади в контексті законодавства про доступ до публічної інформації. Відкриті дані.

нормативно-правова база з питань відкритих даних;
реалізація принципів Міжнародної хартії відкритих даних в Україні;
практичні аспекти створення та використання відкритих даних на місцевому рівні.

Тема 1.4. Публічне управління та євроінтеграційні процеси.
основні принципи належного врядування (з конвенції ООН);
етична інфраструктура публічної служби;
загальні правила поведінки публічних службовців.

Модуль 2. Модернізація публічної служби

Тема 2.1. Реформування публічної служби. Діджиталізація у публічному управлінні.
професійна державна служба, професійне навчання та розвиток навичок;

єдина електронна система управління людськими ресурсами, сучасний рекрутинг;
якісні та доступні публічні послуги;

діджиталізація державного управління та інноваційні технології – найпотужніші інструменти подолання корупції.

Тема 2.2. Модернізація служби в органах місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади.

стратегічне планування і політика в сфері управління персоналом, розвиток персоналу;

роль особистості працівника, знання його мотиваційних установок, вміння їх формувати та спрямовувати відповідно до завдань органу;

впровадження оцінки з компетенцій і КРІ для публічних службовців.

Модуль 3. Запобігання корупції у сфері публічного управління

Тема 3.1. Корупційні ризики в діяльності публічних службовців. Заходи щодо подолання корупції та підвищення відповідальності в органах управління.

недобросовісність державних службовців;

виникнення конфлікту інтересів;

безконтрольність з боку керівництва;

наявність дискреційних повноважень.

Тема 3.2. Фінансовий контроль як інструмент запобігання корупції в органах місцевого самоврядування.

особливості впровадження електронного декларування доходів посадовців в Україні;

особливості заповнення декларацій про доходи та майно;

сутність і значення системи е-декларування;

інформація про членів сім'ї суб'єкта декларування;

виявлення та повторне подання декларації.

Модуль 4. Гуманітарно-соціальний розвиток українського суспільства

Тема 4.1. Основні положення Національної стратегії у сфері прав людини. Механізм захисту прав і свобод людини та громадянина.

забезпечення права на життя;

протидія катуванням, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню;

забезпечення права на свободу та особисту недоторканність;

забезпечення права на справедливий суд;

забезпечення свободи думки і слова, вираження поглядів і переконань, доступу до інформації та вільного розвитку особистості.

Тема 4.2. Про активізацію роботи щодо забезпечення прав людей з інвалідністю. Вивчення положень Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю.

етика спілкування з особами з інвалідністю та маломобільними групами населення;

інклюзія;
доступність об'єктів для користування людьми з інвалідністю; ознаки доступності;
Тема 4.3. Впровадження гендерних підходів у діяльність органів влади.
основи національного законодавства з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок та чоловіків;
структурні прояви гендерної нерівності в Україні;
механізми відтворення гендерної нерівності через стереотипи, упередження та дискримінацію;
інструменти реалізації політики гендерної рівності.

Модуль 5. Державна економічна та регіональна політика

Тема 5.1. Стратегічне планування місцевого економічного розвитку. Методологія визначення пріоритетів стратегічного розвитку територій.

проектний менеджмент – ефективний інструмент розвитку територій;
обласний конкурс проектів розвитку територіальних громад;
соціальна відповідальність бізнесу як чинник стійкого розвитку територіальних громад.

Тема 5.2. Партисипативний бюджет як форма залучення громадськості до прийняття рішень на місцевому рівні. Бюджет участі.

моделі партисипативного бюджетування, цикли;
нормативне забезпечення процесу партисипативного бюджетування;
переваги громадського бюджету;
етапи подання проектів;
голосування – вибір проектів до реалізації;
моніторинг та оцінювання;
тенденції та наслідки впровадження.

Тема 5.3. Управління проектами місцевого економічного розвитку. Міжмуніципальне співробітництво як засіб фінансування місцевого економічного розвитку.

державна політика стимулювання співробітництва громад;
сутність та мета міжмуніципального співробітництва територіальних громад, його значення для розвитку територій;
форми і напрямки міжмуніципального співробітництва громад;
вітчизняний і зарубіжний досвід успішного міжмуніципального співробітництва;
аналіз потреб громади та визначення напрямків міжмуніципального співробітництва суб'єктів господарювання різних громад.

Тема 5.4. Використання туристичних ресурсів Полтавщини, сільського зеленого туризму для сталого економічного розвитку територій.

соціально-економічне значення розвитку сільського зеленого туризму;
види зеленого туризму; ключові фактори розвитку зелених садиб;
туристичні ресурси Полтавської області;
організаційно-правові форми підприємницької діяльності у сфері сільського (зеленого) туризму;
комплексний підхід щодо організації діяльності підприємств сільського (зеленого) туризму на Полтавщині.

Модуль 6. Ділове українське мовлення та документування управлінської діяльності

Тема 6.1. Розвиток державної мовної політики. Писемна форма спілкування. Новий правопис.

українська мова – державна мова України;
новий правопис української мови;
вибір граматичної форми слова при складанні документа (відмінювання прізвищ, імен, по батькові, рід іменників назв посад, професій та звань, ступені порівняння прикметників, відмінювання числівників);
пунктуаційні та синтаксичні норми;
лексика і фразеологія офіційно-ділового стилю.

Тема 6.2. Організація системи діловодства в органах влади. Інструкція з діловодства. ведення діловодства та архівної справи відповідно до нормативно-правової документації;

зміни до Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях.

Вибіркові модулі програми

Модуль 7. Соціально-психологічні аспекти діяльності публічного службовця

Тема 7.1. Сприйняття змін

основні види змін та їх класифікація;

причини виникнення змін в діяльності підприємств, установ і організацій;

поняття та причини опору змінам;

заходи подолання опору змін в організації; принципи та функції управління змінами в організації;

етапи зміни команди.

Тема 7.2. Управління конфліктами в умовах впровадження змін

конфліктогени (агресія, прагнення до переваги тощо);

динаміка конфлікту;

управління конфліктами в умовах впровадження змін.

Модуль 8. Організація діяльності публічного службовця

Тема 8.1. Планування роботи й робочого часу публічного службовця (тайм-менеджмент).

тайм-менеджмент: часова організація діяльності державного службовця;

управління часом як самоорганізація; поняття хронометражу;

типи регуляції часу особистості: стихійно-повсякденний тип, функціонально-дійовий тип, споглядально-продовжений, творчо-перетворювальний;

самотивація і принципи ефективного відпочинку.

Тема 7.2. Прийом громадян. Робота зі зверненнями громадян.

закон України «Про звернення громадян»;

система організації роботи зі зверненнями громадян;

порядок роботи зі зверненнями громадян: контроль за виконанням законодавства про звернення громадян, аналіз та узагальнення звернень;

електронне звернення, електронна петиція, телефонні «гарячі» лінії.

робота по упередженню обґрунтованих скарг громадян.

Модуль 9. Корпоративна культура органу публічної влади

Тема 9.1. Формування позитивного іміджу органів публічної влади.

зміст понять «імідж», «репутація», «стереотип». Типи іміджу;

колективний фактор іміджу: діловий, візуальний, соціальний імідж органу публічної влади як складові адміністративної культури публічної служби;

імідж керівника; імідж персоналу; імідж-послуги;

корпоративний імідж органів публічної влади.

Тема 9.2. Управлінська риторика. Майстерність публічного виступу

жанри публічного виступу: доповідь, промова, виступ, повідомлення;

складові техніки публічного виступу: дихання, голос, вибір слів, конструкція речень, жести, уміння переконувати;

аналіз (самоаналіз виступу);

вправи робота зі словами, текстом, голосом.

Модуль 10. Впровадження інструментів електронної демократії в діяльність органів місцевого самоврядування

Тема 10.1. Основні напрями е-взаємодії держави та суспільства

електронна демократія та електронна держава;

електронне врядування, інформаційні технології, ресурси та сервіси в публічному управлінні;

переваги електронної демократії як нової форми демократичних процедур;

сектори та інструменти електронної демократії.

Тема 10.2. Участь громадськості у прийнятті управлінських рішень.

публічні консультації: стандарти, принципи, законодавство;
консультації з громадськістю як умова належного урядування;
складові належного урядування;
міжнародні принципи та стандарти.

Модуль 11. Актуальні питання регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища.

Тема 11.1. Стратегічне екологічне оцінювання. Управління твердими побутовими відходами як складова муніципального менеджменту.

національна стратегія управління відходами;
імплементція вимог директив ЄС у сфері поводження з відходами;
сучасний стан законодавства України в сфері поводження з ТПВ;
регіональна стратегія поводження з твердими побутовим відходами.

Тема 11.2. Державний контроль за використанням та охороною земель.

повноваження місцевих рад щодо регулювання земельних відносин;
купівля-продаж земельних ділянок державної, комунальної та приватної форм власності;

актуальні питання земельних відносин.

Модуль 12. Соціальний діалог. Потреба у перезавантаженні

Тема 12.1 Соціальний діалог – шлях до подолання соціально-трудова конфліктів.

соціальний діалог – поняття, принципи, загальні критерії;
сторони соціального діалогу;

Національна служба посередництва і примирення;

Закон України «Про соціальний діалог в Україні».

Тема 12.2. Практика та порядок вирішення колективних трудових спорів відповідно до Закону України «Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» на Полтавщині.

актуальні питання розвитку соціально-трудова відносин в Україні;

приклади запобігання виникненню колективних трудових спорів;

взаємодія відділення Національної служби посередництва і примирення в Полтавській області із соціальними партнерами у сфері поліпшення соціально-трудова відносин та сприяння врегулюванню колективних трудових спорів.

Модуль 13. Реформа територіальної організації влади

Тема 13.1. Концепція реформування місцевого самоврядування і територіальної організації влади в Україні та її законодавче забезпечення

передумови реформи територіальної організації влади;

ухвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади;

законодавче забезпечення реформи територіальної організації влади;

добровільне об'єднання територіальних громад;

зміни до Конституції України в частині децентралізації влади;

заходи щодо реалізації Концепції в межах чинної Конституції України

ризиків реформи територіальної організації влади.

Тема 13.2. Етапи здійснення реформи територіальної організації влади

удосконалення адміністративно-територіального устрою в межах чинної Конституції;

визначення меж і кількості територіальних громад і районів;

формування органів місцевого самоврядування та органів державної влади на новій територіальній основі;

другий етап реформи територіальної організації влади на основі змін до Конституції;

розподіл повноважень між органами місцевого самоврядування і органами виконавчої влади;

фінансове забезпечення власних і делегованих повноважень органів місцевого самоврядування.

Тема 13.3. Реформа місцевого самоврядування на базовому рівні визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад;

затвердження перспективних планів формування територій громад;
принципи передачі повноважень від держави органам місцевого самоврядування;
гарантії для органів місцевого самоврядування;
вибори до місцевих рад базового рівня на новій територіальній основі;
співробітництво територіальних громад;
загрози реформи місцевого самоврядування.

Тема 13.4. Упорядкування діяльності органів місцевого самоврядування і органів державної влади на субрегіональному рівні

порядок утворення та ліквідації районів;
законодавче забезпечення реорганізації місцевих органів виконавчої влади;
організація виконавчої влади на субрегіональному (районному) рівні;
передбачувані повноваження районних рад;
державний нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування.

Модуль 14. Цифрова грамотність (0,13 ЄКТС)

Тема 14.1. Напрями електронної взаємодії між державою та суспільством. Інформатизація та її вплив на соціально-економічний розвиток регіону
модернізація процедур подання та розгляду електронних петицій;
проведення електронних консультацій спрямованих на розвиток електронної участі громадян у виробленні публічної політики;
створення веб-порталів для участі інститутів громадянського суспільства в політичному житті держави.

Тема 14.2. Стан інфраструктури інформатизації та пріоритетні напрями соціально-економічного розвитку регіону
регіональна програма інформатизації «Цифрова Полтавщина» на 2021 – 2023 роки;
автоматизована система електронного документообігу єдиного інформаційного простору Полтавської області АСКОД;
телемедичні технології надання медичної допомоги населенню;
програма «Дія. Цифрова освіта»;
розробка та впровадження системи «Безпечний регіон».

Тема 14.3. Інформаційна безпека
поняття інформаційної безпеки держави та складових національних інтересів України в інформаційній сфері;
безпека інформаційних ресурсів;
загрози безпеці інформації.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Підсумковий контроль здійснюється у формі комп'ютерного тестування. Результат підсумкового контролю знань (комп'ютерного тестування) зараховується за умови 60% правильних відповідей. Документ про підвищення кваліфікації видається за умови набрання учасником професійного навчання не менше ніж 75 %, обрахованих з урахуванням питомої ваги кожного із критеріїв оцінювання.

ЛІТЕРАТУРА, ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ, ОBOB'ЯЗKOBІ ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ

1. Конституція України: [Текст]: офіц. текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
2. Закон України «Про державну службу». Документ 889-VIII, чинний, поточна редакція — Редакція від 01.01.2020, підстава - 117-IX. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

3. Закон України «Про запобігання корупції». Документ 1700-VII, чинний, поточна редакція — Редакція від 02.01.2020, підстава - 113-IX. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
4. Закон України «Про соціальний діалог в Україні». Документ від 11.01.2011 № 2862-IV. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
5. Закон України «Про Національну програму інформатизації» (зі змінами), Документ 74/98-ВР, чинний, поточна редакція — Редакція від 07.06.2020. Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/170>
6. Електронна демократія: основи та стратегії реалізації / [Н.В. Грицяк, А.І. Семенченко, І.Б. Жилиєв]. – К.: ФОП Москаленко О. М., 2017. – 84 с.
7. Постанова КМУ від 30 січня 2019 р. №56 «Деякі питання цифрового розвитку».
8. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу : аналіт. доп.; Жаліло Я. А., Шевченко О. В., Романова В. В. та ін. ; за наук. ред. Я. А. Жаліла. Київ : НІСД. 2019. 192 с.
9. Комунікативна діяльність в державному управлінні : навчальний посібник / Н.М. Драгомирецька, К.С. Кандагура, А.В. Букач. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2017 – 180 с.
10. Шайгородський Ю. Взаємодія політичних інститутів та інститутів громадянського суспільства в Україні // Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики / Авт. колектив: М. І. Михальченко (керівник) та ін. — К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2016. — С. 92–122